

## **Lausunto luonnoksesta Lapin jatkuvan oppimisen ja ohjauksen strategiaksi**

### **Miten arvioit strategialuonnosta kokonaisuutena?**

#### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää strategialuonnosta kokonaisuutena tarkoituksenmukaisena ja Lapin toimintaympäristön kannalta pääosin onnistuneena. Erityisen tärkeänä Enontekiön kunta pitää sitä, että strategiassa tunnistetaan Lapin pitkät etäisyydet, harva asutus, työvoiman saatavuuteen liittyvät haasteet sekä tarve tarjota koulutus- ja ohjauspalveluja asuinpaikasta riippumatta.

Enontekiön näkökulmasta Lapin sisäiset alueelliset erot tulisi kuitenkin tuoda strategiassa vielä nykyistä vahvemmin esiin. Pitkien etäisyyksien merkitys korostuu erityisesti pohjoisimmassa Lapissa, jossa lähimpään koulutus- tai palvelupisteeseen voi olla huomattavan pitkä matka. Digitaalisten ja etäpalvelujen kehittäminen on tärkeää, mutta niiden rinnalla tulee turvata henkilökohtainen ohjaus, liikkuvat palvelut sekä mahdollisuus järjestää koulutusta paikallisesti. Strategian toteutuksessa on myös huolehdittava toimivista tietoliikenneyhteyksistä.

Enontekiöllä työmarkkinoiden haaste on työnhakijoiden osaamisen ja avoinna olevien työpaikkojen vaatimusten kohtaanto. Kunnassa voi olla samanaikaisesti työttömiä työnhakijoita ja työvoimaa tarvitsevia työnantajia, mutta työnhakijoiden koulutus tai osaaminen ei aina vastaa tarjolla olevien tehtävien tarpeita. Strategiassa tulisi tämän vuoksi korostaa nykyistä vahvemmin joustavia ja nopeasti käynnistettäviä täsmä-, muunto- ja lyhytkoulutuksia, tutkinnon osia, oppisopimusta sekä työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

Enontekiön kunta esittää lisäksi, että ilmastonmuutos ja sen vaikutukset nostetaan strategiassa nykyistä näkyvämmiin Lapin tulevaisuuden osaamis- ja työvoimatarpeisiin vaikuttavaksi ilmiöksi. Ilmastonmuutos vaikuttaa pohjoisessa erityisesti luontoon perustuviin elinkeinoihin, poronhoitoon, matkailuun, infrastruktuuriin ja turvallisuuteen sekä synnyttää uusia osaamistarpeita.

Saamen kielen ja saamelaiskulttuurin huomioiminen strategiassa on erittäin tärkeää. Enontekiön kunta pitää perusteltuna, että saamen kieleen ja kulttuuriin liittyvä näkökulma näkyisi läpileikkaavasti koko strategiassa, sen toimeenpanossa ja seurannassa. Strategialuonnoksessa saamenkielinen ohjaus ja saamelaiskulttuurin huomioiminen on jo tunnistettu osaksi yhdenvertaisia palveluja.

### **Miten arvioit strategian visiota?**

#### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää visiota ”Lappi 2030: Vaikuttava ohjaus ja jatkuva oppiminen avaavat polut osaamiseen, työhön ja hyvään elämään” selkeänä ja myönteisenä. Visio kokoa hyvin yhteen strategian tärkeimmät lähtökohdat: osaamisen kehittämisen, työllistymisen, ohjauksen merkityksen sekä ihmisen hyvän elämän edellytysten vahvistamisen.

## **Miten arvioit valittuja strategisia painopisteitä?**

### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää strategian neljää painopistettä – Jatkuvasti oppiva Lappi, Sujuvien polkujen Lappi, Tulevaisuuden osaamista ennakoiva Lappi ja Yhdessä enemmän – kokonaisuutena selkeinä ja toisiaan täydentävänä kokonaisuutena.

## **Miten arvioit strategiassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena?**

### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää Lapin jatkuvan oppimisen ja ohjauksen strategian tavoitteita ja painopisteitä kokonaisuutena tarkoituksenmukaisina ja Lapin toimintaympäristöön soveltuvina. Erityisen myönteistä on, että strategiassa tunnistetaan pitkien etäisyyksien ja harvan asutuksen vaikutus koulutuksen ja ohjauksen saavutettavuuteen. Strategian tavoite tarjota palveluja asuinpaikasta riippumatta on Enontekiön kaltaiselle laajalle, pitkien etäisyyksien kunnalle erittäin tärkeä.

Strategialuonnoksessa saavutettavuuteen pyritään vastaamaan muun muassa digitaalisilla ja liikkuvilla palveluilla. Enontekiön kunta korostaa kuitenkin, ettei digitaalisten palvelujen kehittäminen yksin riitä. Tarvitaan myös lähipalveluja, liikkuvia palveluja sekä paikallisesti saatavaa henkilökohtaista ohjausta.

Enontekiön kunta pitää tärkeänä, että strategiassa huomioidaan saamen kieli ja saamelaiskulttuuri. Tätä näkökulmaa tulisi vahvistaa läpileikkaavasti kaikissa strategian painopisteissä eikä ainoastaan yksittäisissä toimenpiteissä.

Lisäksi strategiaan tulisi vahvemmin sisällyttää ilmastonmuutos tulevaisuuden osaamistarpeita muuttavina tekijöinä. Pohjoisessa Lapissa ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat muun muassa luontoon perustuviin elinkeinoihin, poronhoitoon, matkailuun, infrastruktuuriin ja turvallisuuteen muuttuvissa olosuhteissa. Näiden muutosten tulee näkyä tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakoinnissa.

## **Miten arvioit strategian painopistettä 1 Jatkuvasti oppiva Lappi?**

### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Painopiste on Enontekiön kunnan näkökulmasta erittäin tärkeä. Tavoite siitä, että jokaisella on mahdollisuus kehittää osaamistaan läpi elämän joustavasti ja saavutettavasti, vastaa hyvin harvaan asutun Lapin tarpeisiin. Strategiassa esitetään muun muassa erilaisia koulutuksen järjestämistapoja, osa-aikaisen opiskelun mahdollisuuksia sekä saamen kielen koulutuksen lisäämistä.

Enontekiön kunta esittää, että koulutuksen alueellista saavutettavuutta vahvistetaan vielä selkeämmin. Enontekiöllä keskeinen työllisyyden haaste on työnhakijoiden osaamisen ja avoinna olevien työpaikkojen osaamisvaatimusten kohtaaminen. Kunnassa voi samanaikaisesti olla sekä

työttömiä työnhakijoita että työvoimaa tarvitsevia työnantajia, mutta työnhakijoiden koulutus, ammatillinen osaaminen tai muu työelämässä tarvittava osaaminen ei aina vastaa tarjolla olevien tehtävien vaatimuksia.

Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia tulisi tämän vuoksi kehittää nykyistä vahvemmin paikallisista työvoimatarpeista lähtien. Enontekiön kaltaisella pienellä ja harvaan asutulla alueella tarvitaan erityisesti lyhyitä, joustavia ja nopeasti toteutettavia koulutuksia, tutkinnon osia, täsmä- ja muuntokoulutuksia sekä työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Koulutustarjonnan tulee pystyä reagoimaan myös yksittäisen kunnan tai muutaman työnantajan osaamistarpeisiin, vaikka osallistujamäärät olisivat pieniä. Koulutukseen pääsyn ei tule edellyttää muuttamista maakunnan koulutuskeskuksiin.

Saamen kielen koulutuksen lisääminen on erittäin kannatettava tavoite. Enontekiö pitää tärkeänä, että saamen kielten osaamista vahvistetaan sekä saamelaisten kotiseutualueella että muualla Lapissa ja että saamenkielisen koulutuksen saavutettavuutta kehitetään myös etäyhteyksiä hyödyntäen. Enontekiön kunta on myös omissa tavoitteissaan sitoutunut saamenkielisten ja saamelaiskulttuuriperustaisten palvelujen ja henkilöstön saamen kielen ja kulttuurin koulutusmahdollisuuksien kehittämiseen.

Painopisteessä tulisi lisäksi tunnistaa nykyistä selvemmin perinteinen ja paikallinen osaaminen, kuten poronhoitoon, luontaiselinkeinoihin, saamelaiskulttuuriin ja arktisiin olosuhteisiin liittyvä osaaminen osana jatkuvaa oppimista ja monialaosaaamista.

## **Miten arvioit strategian painopistettä 2 Sujuvien polkujen Lappi?**

### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää painopistettä onnistuneena erityisesti saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Strategiassa esitetty tavoite siitä, että ohjaus on saavutettavaa koko Lapissa ajasta, paikasta ja palvelukanavasta riippumatta, on erittäin tärkeä. Myös saamenkielisen ohjauksen mahdollistaminen koko Lapissa sekä asiakkaiden kielellisen ja kulttuurisen taustan huomioiminen ovat kannatettavia tavoitteita.

Enontekiön näkökulmasta tulee kuitenkin varmistaa, että palvelujen saavutettavuus toteutuu tosiasiallisesti myös pitkien etäisyyksien alueilla. Digitaalisten palvelujen rinnalla tarvitaan henkilökohtaista ohjausta ja paikallisia palvelupisteitä sekä tarvittaessa liikkuvia palveluja.

Pienessä kunnassa yksittäisellä työntekijällä voi olla laaja tehtäväkenttä, eikä kaikkien koulutus-, työllisyys- ja ohjauspalvelujen erityisosaamista voida ylläpitää omana toimintana. Siksi tarvitaan toimivia maakunnallisia ja ylläalueellisia asiantuntijaverkostoja, joista paikallinen työntekijä ja asiakas saavat nopeasti tarvitsemansa tuen.

Erityisesti nuorten koulutus- ja työelämäpoluissa tulee huomioida pitkien etäisyyksien lisäksi koulutustarjonnan vähäisyys ja nuorten mahdollisuus opiskella kotiseudullaan. Enontekiön vuoden 2026 kuntasuunnitelmatyössä nuoret ovat nostaneet monipuoliset koulutusmahdollisuudet tärkeäksi kunnan tulevaisuuskysymykseksi.

Enontekiön kunta pitää tärkeänä, että ohjauksessa tunnistetaan nykyistä vahvemmin työnhakijan olemassa oleva osaaminen ja verrataan sitä alueen työnantajien tämänhetkisiin ja ennakoituihin osaamistarpeisiin. Tavoitteena tulee olla, että työnhakijalle voidaan rakentaa mahdollisimman lyhyt ja tarkoituksenmukainen polku puuttuvan osaamisen hankkimiseen ja edelleen työllistymiseen. Erityisesti pitkään työttömänä olleiden kohdalla tarvitaan yksilöllisiä polkuja, joissa työllisyys-, koulutus- ja muut palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

### **Miten arvioit strategian painopistettä 3 Tulevaisuuden osaamista ennakoiva Lappi?**

#### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää ennakointia yhtenä strategian tärkeimmistä painopisteistä. Strategialuonnoksessa tunnistetaan digitalisaation, tekoälyn, turvallisuusympäristön muutosten ja kansainvälistymisen vaikutukset tulevaisuuden osaamistarpeisiin.

Enontekiön kunta esittää, että ilmastonmuutos nostetaan tässä painopisteessä selkeästi yhdeksi keskeiseksi Lapin osaamistarpeita muuttavaksi tekijäksi. Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat arktisen alueen kunnissa jo konkreettisia, ja ne vaikuttavat tulevaisuudessa välittömästi muun muassa, matkailuun, poronhoitoon ja muihin luontaiselinkeinoihin, luonnon käyttöön, rakentamiseen, infrastruktuuriin, turvallisuuteen ja varautumiseen ja välillisesti koko alueen toimintaympäristöön.

Ennakoinnissa tulee tarkastella ilmastonmuutokseen sopeutumisen synnyttämiä uusia osaamistarpeita. Samalla tulee tunnistaa paikallisen, perinteisen ja saamelaisen tiedon merkitys muuttuvan arktisen toimintaympäristön ymmärtämisessä.

Ennakointitiedon tulee palvella myös pieniä kuntia. Maakunnallisesti tuotettu tieto on jalostettava sellaiseen muotoon, että sitä voidaan käyttää hyödyksi myös paikallisessa päätöksenteossa, suunnittelussa ja kehittämissä.

### **Miten arvioit strategian painopistettä 4 Yhdessä enemmän?**

#### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta pitää painopistettä erityisen tärkeänä. Pienen kunnan näkökulmasta yhteistyö ei ole ainoastaan kehittämisen väline vaan se on välttämätön edellytys laadukkaiden ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiselle.

Strategian tavoite Lapista yhtenä osaamisen, koulutuksen ja ohjauksen verkostona on kannatettava. Enontekiön kunta korostaa, että yhteistyössä tulee huomioida myös pienten ja syrjäisten kuntien tarpeet ja varmistaa niiden tosiasiallinen mahdollisuus osallistua yhteiseen suunnitteluun. Yhteistyörakenteiden tulee olla riittävän kevyitä, jotta pienten kuntien organisaatioiden vähäiset henkilöstöresurssit eivät ole osallistumisen esteenä.

Lapissa rajakuntien alueilla yhteistyötä tulee tarkastella myös valtakunnanrajat ylittävästi. Enontekiön sijainti Ruotsin ja Norjan rajalla tarjoaa mahdollisuuksia koulutus-, osaamis- ja työelämäyhteistyöhön, joita strategiassa olisi perusteltua vahvemmin huomioida.

## **Ensimmäisten toimintavuosien toimenpiteet**

### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Enontekiön kunta esittää, että strategian kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana asetetaan etusijalle erityisesti toimenpiteitä, joilla strategia saadaan näkymään myös maakunnan pienempien kuntien alueella.

Keskeistä on parantaa koulutuksen ja ohjauksen saavutettavuutta kehittämällä samanaikaisesti digitaalisia, liikkuvia ja paikallisia palveluja. Tavoitteeksi tulee asettaa, ettei asuinpaikka tai pitkä etäisyys muodostu koulutukseen osallistumisen tai ohjauspalvelujen saamisen esteeksi. Tärkeää sopia toimintamalleista, joilla koulutusta voidaan tuoda joustavasti pienille paikkakunnille sen sijaan, että opiskelijan edellytetään aina siirtyvän koulutuksen perässä.

Tärkeää on vahvistaa saamenkielisten koulutus- ja ohjauspalvelujen saatavuutta sekä saamen kielen osaamista palveluissa.

Lisäksi tulee käynnistää yhteinen ennakointityö, jossa ilmastonmuutoksen, teknologisten muutoksien (tekoälyn käyttöönotto) ja väestökehityksen ja väestörakenteen muutokset Lapin osaamis- ja työvoimatarpeisiin otetaan järjestelmällisesti huomioon.

### **Miten arvioit strategian mittareita?**

#### **Enontekiön kunnan vastaus:**

Strategian mittarit muodostavat hyvän lähtökohdan, mutta Enontekiön kunnan näkemyksen mukaan ne eivät vielä riittävästi mittaa alueellista saavutettavuutta, yhdenvertaisuutta ja palvelujen vaikuttavuutta.

Enontekiön kunta esittää mittareihin lisättäväksi esimerkiksi koulutuksen ja ohjauspalvelujen alueellista saavutettavuutta kuvaavan mittarin, etä- ja monimuotokoulutuksen tarjontaa ja käyttöä kuvaavan mittarin sekä saamenkielisten koulutus- ja ohjauspalvelujen saatavuutta kuvaavan mittarin.

Lisäksi tulisi arvioida asiakkaiden kokemusta palvelujen saavutettavuudesta sekä sitä, kuinka hyvin koulutustarjonta vastaa eri alueiden todellisiin työvoima- ja osaamistarpeisiin. Työnhakijoiden ja työnantajien tarpeiden kohtaamisongelman vuoksi strategian mittareihin olisi perusteltua sisällyttää myös mittari, joka kuvaa työnhakijoiden osaamisen ja alueen työvoimatarpeiden kohtaamista. Pelkkä työvoimapula-ammatteihin työllistyneiden määrä ei välttämättä kerro siitä, onko paikallisen työvoiman osaamista onnistuttu kehittämään vastaamaan alueen tarpeita.

Mittareiden tulee perustua mahdollisimman pitkälle olemassa olevaan tietoon, jotta seuranta ei aiheuta kunnille ja muille toimijoille kohtuutonta uutta raportointivelvoitetta. Maakuntatason keskiarvojen rinnalla tietoa tulee mahdollisuuksien mukaan tarkastella myös alueellisesti, sillä Lapissa maakunnan sisäiset erot ovat huomattavia.

### **Muut huomiot**